Kaasus „Lähtekood“

11. klassi õpilased Lauri P. ja Sergei B. on arvutihuvilised. Mõlemad poisid alustasid programmeerimisega juba algkoolis ja plaanivad pärast gümnaasiumi lõpetamist jätkata õpinguid ülikoolis informaatika erialal.

Ühel õhtul otsustab Lauri ajaviiteks uurida suuremate Eesti ettevõtete veebilehtede lähtekoode. Olles üllatunud mitmest ebaõnnestunud programmeerimisvõttest, mida ta juba esimese kolme leheküljel juures kohtab, Lauri huvi ainult kasvab. Juhtiva internetiteenuse pakkuja äsjavalminud veebilehe HTML-koodi uurides avastab Lauri sealt kommentaari administraatori kasutajanime ja salasõnaga. „Kindlasti on tegemist mingi naljaga,” arvab Lauri, kuid otsustab siiski asja edasi uurida.

Suur on poisi jahmatus, kui pärast parooli sisestamist selgub, et Lauril on nüüdsest juurdepääs sadade tuhandete klientide andmetele. Lauri vaatab uudishimust oma vanemate internetiühenduse kohta käivaid andmeid, kõik paistab klappivat! Seejärel saadab nooruk veebilehe administraatorile e-kirja, milles kirjeldab oma avastust.

Päevad mööduvad, aga keegi ei võta Lauriga ühendust ega muuda ka parooli. Viiendal päeval räägib Lauri juhtunust oma sõbrale Sergeile. Poisid otsustavad anda hoolimatule administraatorile väikese õppetunni – nad vahetavad senise parooli uue vastu ja paigutavad internetiteenuse pakkuja veebilehele hoiatava teate „See veebileht ei ole turvaline!”. Kindluse mõttes saadavad nad uue parooli siiski ka veebilehe omanikule.

Kuna tegemist on külastatava leheküljega, jõuab uudis hoiatavast teatest kiiresti meediasse. Piinlikust olukorrast pääsemiseks esitab ettevõte politseisse kiiresti avalduse, milles süüdistab poisse häkkerluses.

Laurile ja Sergeile esitatakse süüdistus karistusseadustiku § 217 lg 1 ja § 206 järgi. Prokuratuur leiab, et süüdistatavaid tuleks karistada arvutisüsteemile ebaseadusliku juurdepääsu eest koodi, salasõna või muu kaitsevahendi vältimise teel. Lisaks leiab prokuratuur, et teate lisamise ja uue parooli seadmisega on poisid toime pannud arvutisüsteemis olevate andmete ebaseadusliku muutmise.

Lauri ja Sergei vaidlevad süüdistustele vastu. Veebilehe lähtekood on avalik ja igaüks võib seda veebilehitsejat kasutades vaadata[i]. Seega ei ole tegemist salasõna vältimisega. Samuti väidavad poisid, et nende tegevus ei tekitanud kellelegi kahju, vaid pigem kasu – ebaturvaline parool muudeti ära. Parooli sattumine valedesse kätesse oleks võinud kaasa tuua paljude inimeste isiklike andmete lekkimise (või nende pahatahtliku muutmise). Poisid selgitavad, et administraatori apaatsus probleemi lahendamisel ei jätnud neile muud võimalust kui juhtida turvaaugule avalikult tähelepanu.

Kuidas peaks kohus Sinu hinnangul asja lahendama ja mida otsuse tegemisel arvesse võtma?

<u>Abistavad küsimused</u>

1. Kas praegusel juhul saab lugeda arvutisüsteemi salasõnaga kaitstuks?
2. Kas ja millises ulatuses võiks võõra salasõna kasutamine olla lubatav?
3. Kas ja millal võiks salasõna vahetamine ja hoiatava teate veebilehele paigutamine olla õigustatud?

[i] Veebilehe lähtekoodi vaatamiseks ava veebilehitseja (Google Chrome, Mozilla Firefox, Internet Explorer vms). Tee parem hiireklõps ja vali „Vaata veebilehe lähtekoodi“, „Kuva lähtetekst“ või muu sarnane käsklus.